Rencana

Daya Tahan Perdagangan Malaysia dalam Era Selepas Pandemik

Pengenalan

COVID-19 merupakan titik perubahan penting bagi masyarakat global. Sebilangan besar individu kehilangan nyawa sementara mata pencarian juga teruk terjejas. Pandemik ini mengakibatkan gangguan terhadap kebanyakan ekonomi di seluruh dunia yang tidak pernah berlaku sebelum ini. Berikutan langkah-langkah yang diambil bagi mengawal penularan wabak serta menyokong pendapatan dan pekerjaan, ekonomi global kembali ke landasan pemulihan dengan diterajui oleh ekonomi maju. Perdagangan global meningkat semula dengan mendadak berikutan permintaan yang kukuh terutamanya untuk barangan tahan lama. Perkembangan ini memberikan manfaat kepada ekonomi sedang pesat membangun, termasuk Malaysia.

Rencana ini menghuraikan tiga persoalan utama: Pertama, apakah faktor-faktor yang telah mempengaruhi daya tahan perdagangan Malaysia semasa dan selepas pandemik? Kedua, apakah trend selepas pandemik yang mampu mempengaruhi perdagangan Malaysia dalam jangka masa sederhana? Ketiga, apakah pengajaran dasar yang boleh disimpulkan daripada krisis ini untuk meningkatkan daya tahan perdagangan negara?

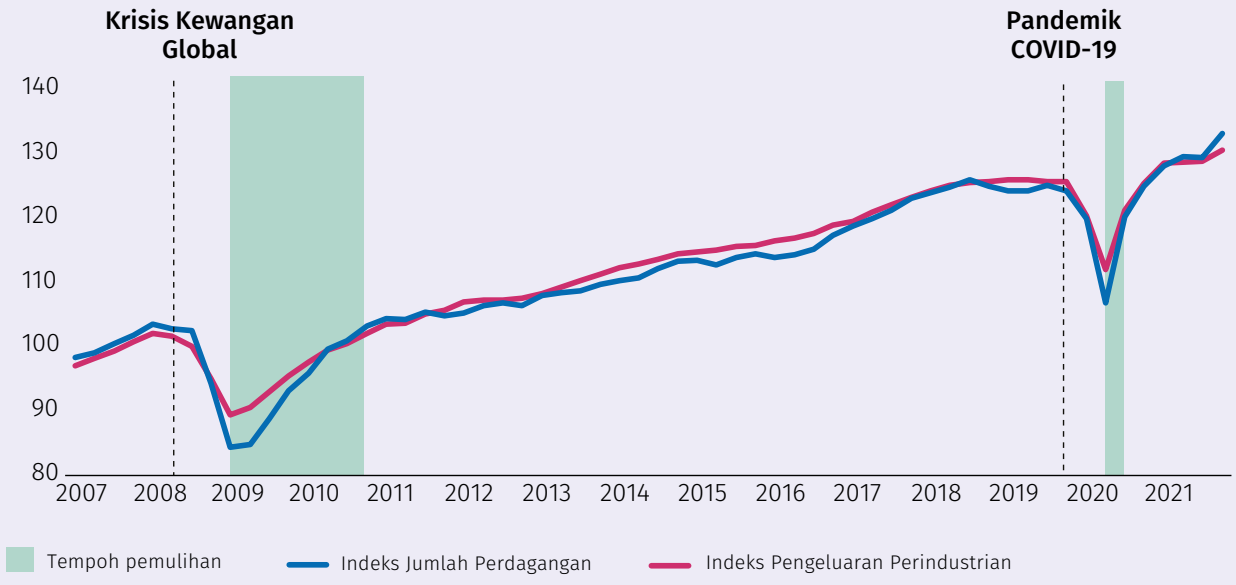
Kesan limpahan COVID-19 terhadap perdagangan Malaysia: Daripada paras terendah kepada pemulihan

Pandemik COVID-19 merupakan kejutan yang besar kepada perdagangan dan ekonomi global. IMF telah mengunjurkan dalam World Economic Outlook pada bulan April 2020 bahawa ekonomi global akan menguncup sebanyak 3%. Kemerosotan ini merupakan yang terburuk sejak Zaman Meleset (Great Depression) pada tahun 1930-an. Pada tahun 2009, jumlah dagangan merudum sebanyak 13% apabila pengeluaran dunia menguncup sebanyak 0.1%. Semasa pandemik, jumlah dagangan global merosot sebanyak 14% pada suku kedua tahun 2020 (Rajah 1).

Namun begitu, kebimbangan tentang perdagangan global reda dengan cepat apabila aliran perdagangan kembali pulih mulai separuh kedua tahun 2020. Walaupun tahap kemerosotan jumlah dagangan hampir sama dengan semasa Krisis Kewangan Dunia (Global Financial Crisis, GFC), pemulihan adalah lebih pantas dan lebih ketara. Faktor utama pemulihan ini ialah kejayaan langkah-langkah pembendungan awal di China. Selain itu, penghasilan dan pemberian vaksin yang cepat terutamanya di ekonomi maju membolehkan kegiatan ekonomi disambung semula secara beransur-ansur. Pemulihan dalam kegiatan ekonomi dunia juga dicirikan oleh peralihan corak penggunaan daripada industri perkhidmatan yang berhubung rapat dengan pelanggan (*contact-intensive*) kepada industri barangan tahan lama. Hal ini mendorong kepada permintaan kukuh terhadap barangan perkilangan, yang menghasilkan manfaat terutamanya kepada pengeksport yang sangat bersepadu dalam rantaian nilai global (*global value chains*, GVC) seperti ASEAN (Rajah 2). Daya tahan perdagangan global mencerminkan ketangkasan pengilang untuk membuat penyesuaian pada rangkaian rantaian bekalan mereka bagi menghadapi gangguan akibat pandemik. Penggubal dasar juga memainkan peranan penting apabila dasar-dasar monetari, kewangan dan fiskal dilaksanakan pada skala dan kepantasan yang tidak pernah berlaku sebelum ini. Sebagai contoh, dasar monetari dan langkah-langkah mudah tunai yang sangat akomodatif oleh bank-bank pusat utama telah membantu mengekalkan aliran kewangan perdagangan yang lebih baik berbanding dengan keadaan semasa GFC.

R1 Indeks Jumlah Perdagangan Barangan Dunia dan Indeks Pengeluaran Perindustrian

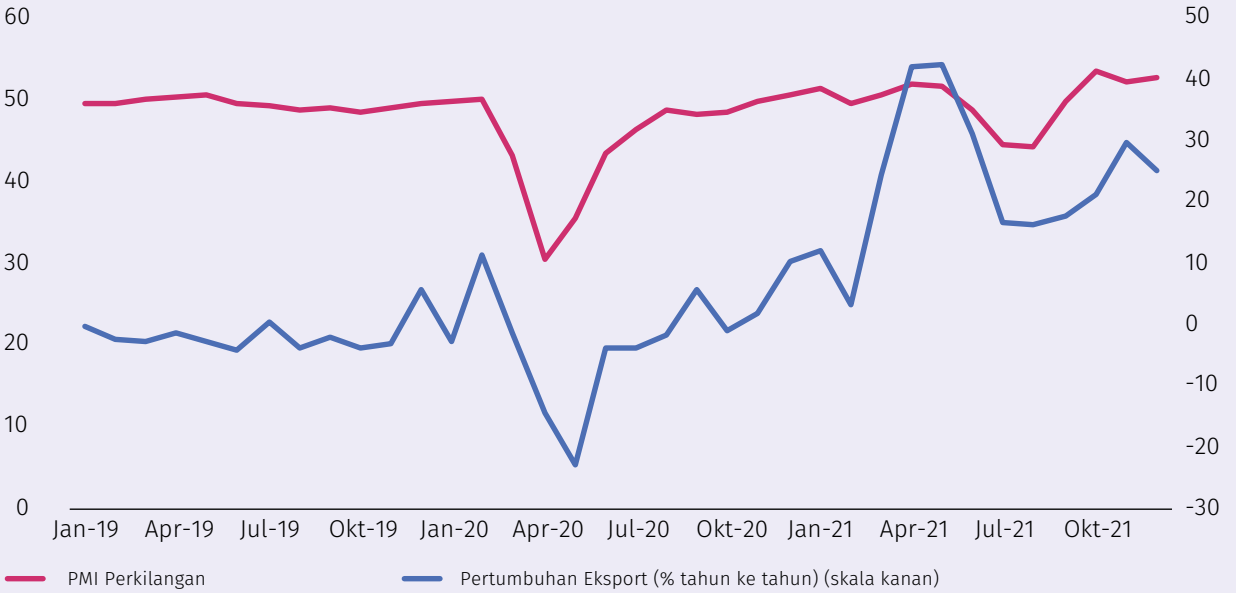
Indeks (2010=100)



Nota: Tempoh pemulihan merujuk tempoh suku tahun apabila jumlah dagangan kembali ke tahap sebelum krisis
Sumber: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis

R2 PMI Perkilangan dan Pertumbuhan Eksport Peringkat ASEAN

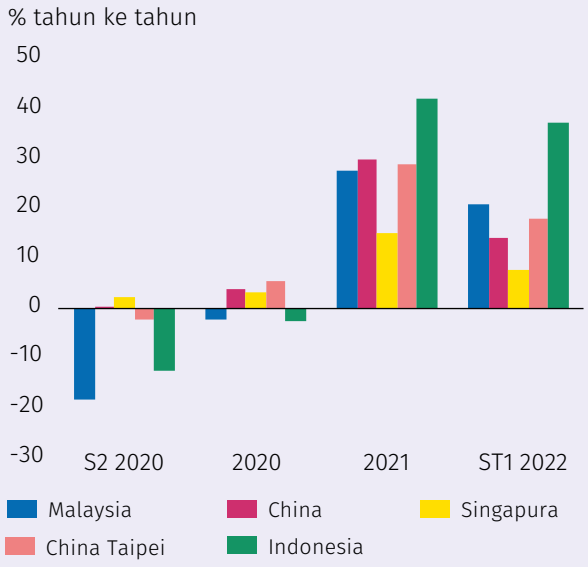
Indeks, % tahun ke tahun



Sumber: S&P Global, CEIC

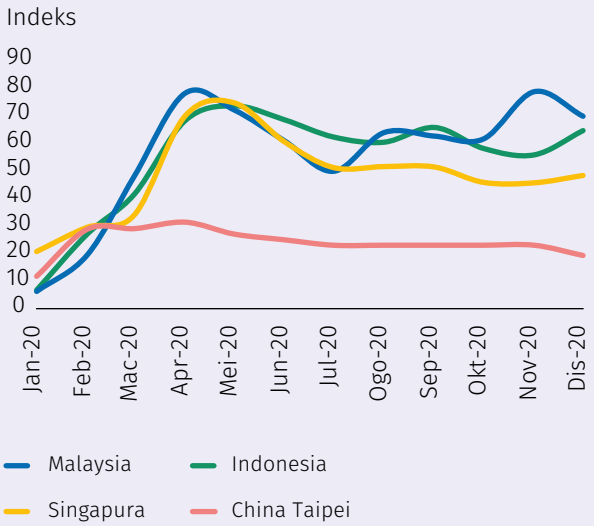
Sebagai ekonomi yang kecil dan terbuka, Malaysia tidak terkecuali daripada kejutan global ini. Eksport barangan merosot sebanyak -14.9% pada suku kedua tahun 2020. Keadaan ini merupakan penurunan paling mendadak sejak suku ketiga tahun 2009 (-21.9%). Walau bagaimanapun, eksport produk getah melonjak berikutan permintaan kukuh yang disebabkan oleh pandemik. Berbanding dengan banyak ekonomi serantau lain, eksport Malaysia merosot dengan magnitud yang lebih besar pada suku kedua tahun 2020 dan kekal lebih lembap sepanjang tahun itu (Rajah 3). Kelembapan ini sebahagiannya mungkin berpunca daripada sekatan pergerakan yang lebih ketat dan lebih lama di Malaysia berbanding dengan beberapa ekonomi serantau lain (Rajah 4). Kesannya, terdapat kekangan dan halangan yang lebih besar dalam usaha memulakan kembali aktiviti pengeluaran. Apabila sekatan ini dilonggarkan secara beransur-ansur, pertumbuhan eksport kembali pulih dengan kukuh dan secara amnya sejajar dengan ekonomi serantau, melepasi tahap sebelum pandemik[1]. Pemulihan perdagangan agak meluas merentas produk. Sesetengah produk mencatatkan pertumbuhan yang luar biasa disebabkan oleh permintaan luaran yang kukuh (Rajah 5). Produk E&E, yang mencakupi lebih satu pertiga daripada eksport Malaysia, khususnya mencatatkan pertumbuhan kukuh berikutan permintaan yang teguh terhadap peralatan bekerja dari rumah serta pengkomputeran awan[2]. Pemulihan harga komoditi juga memberikan sokongan pada eksport berkaitan komoditi.

R3 **Pertumbuhan Eksport bagi Ekonomi Serantau Terpilih (dalam USD)**



Sumber: Pihak berkuasa negara

R4 **Indeks Penegasan bagi Ekonomi Serantau Terpilih**



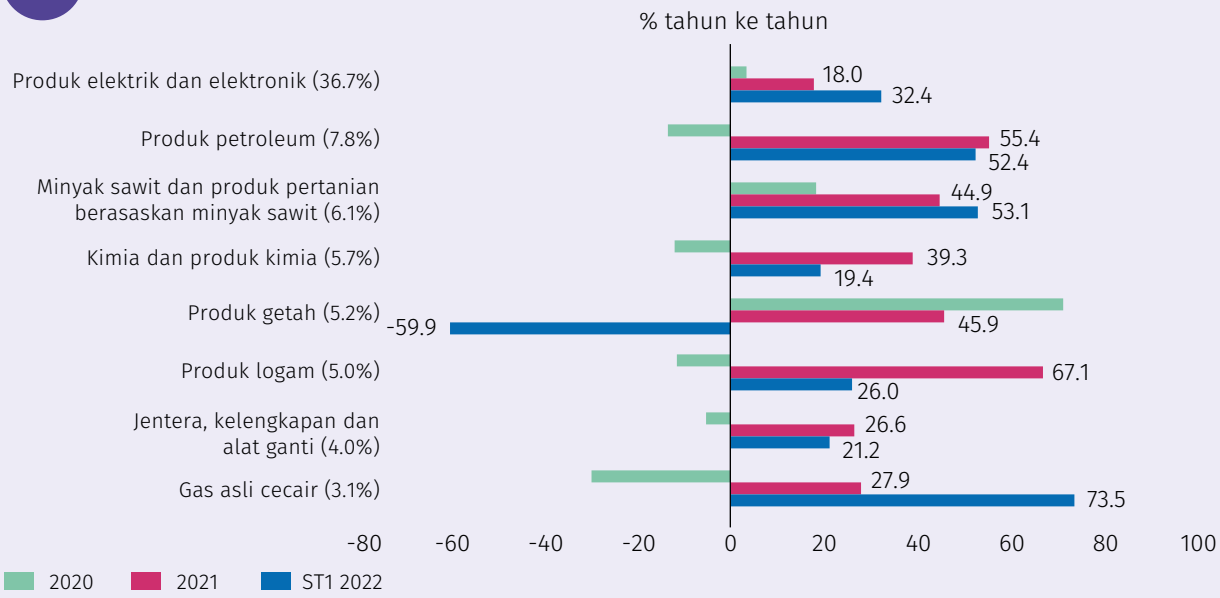
Nota: Indeks yang lebih tinggi menunjukkan langkah pembendungan yang lebih ketat

Sumber: Oxford Government Response Tracker

[1] Paras eksport tahun 2021 melebihi paras eksport tahun 2019 bagi Malaysia dan kebanyakan negara serantau.

[2] Untuk analisis yang lebih terperinci tentang kesan kekurangan cip global terhadap sektor E&E Malaysia, sila rujuk rencana bertajuk 'Kekurangan Bekalan Cip Global: Implikasi dan Peluang untuk Malaysia' dalam Buletin Suku Tahunan BNM Suku Kedua tahun 2021.

R5 Pertumbuhan Keluaran Eksport Utama Malaysia



Nota: Nilai dalam kurungan merujuk bahagian eksport pada 2021
Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia

Kesepaduan Malaysia yang tinggi dalam GVC dan kebolehsesuaian yang pantas mempertingkatkan daya tahan perdagangan Malaysia

Struktur eksport Malaysia yang pelbagai merentas produk dan pasaran menjadi sumber utama kekuatan dan daya tahan eksport. Di samping itu, kesepaduan Malaysia dalam GVC membantu menyokong pemulihan perdagangan seiring dengan permintaan luaran yang teguh untuk barangan tahan lama. Meskipun permintaan luaran mendorong pemulihan perdagangan, kesan pemulihan ini diperkukuh oleh kepantasan syarikat membuat penyesuaian dalam usaha menghadapi pelbagai kekangan pengeluaran dan cabaran yang berpunca daripada kejutan pandemik.

(1) Peranan Malaysia dalam GVC disokong oleh ekosistem perkilangan kukuh yang telah berkembang secara berterusan selama beberapa dekad

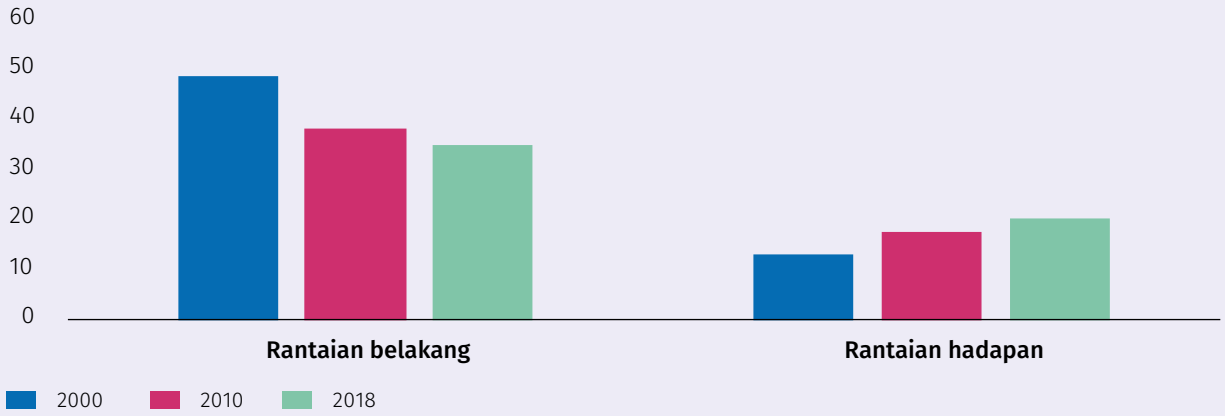
Kedudukan Malaysia dalam GVC[3] bertambah baik sejak beberapa tahun kebelakangan ini menerusi sumbangan nilai ditambah domestik yang lebih tinggi dalam eksport Malaysia seperti yang dicatatkan dalam rantaian hadapan (*forward linkage*) yang semakin meningkat (Rajah 6). Selain itu, pergantungan pada input asing untuk eksport juga telah berkurang seperti yang dicatatkan oleh rantaian belakang (*backward linkage*) yang lebih rendah. Memandangkan sumbangan nilai ditambah domestik Malaysia yang lebih tinggi dalam GVC, permintaan yang lebih kukuh di negara-negara lain memberikan kesan yang cepat kepada ekonomi negara. Khususnya, pelaburan dan pembangunan ekosistem E&E membolehkan Malaysia menjadi sangat bersepadu dalam rantaian nilai semikonduktor global. Industri E&E di Malaysia telah menjadi lebih canggih sejak beberapa tahun kebelakangan ini. Industri ini telah berkembang daripada kerja-kerja berkaitan pemasangan kepada aktiviti penyelidikan dan pembangunan (*research and development*, R&D) (Rajah 7). Infrastruktur yang dibangunkan dengan baik dan tenaga kerja yang mahir telah memberikan dorongan kepada ekosistem yang mantap dan pelbagai bagi sektor pengeluaran dan eksport. Keadaan ini telah menjadikan Malaysia sebagai peserta utama dalam hab perkilangan E&E global termasuk dalam sektor nilai ditambah yang tinggi seperti perubatan, aeroangkasa dan automotif. Kini, Malaysia merupakan pengeksport E&E ke-12 terbesar dan pengeksport semikonduktor keenam terbesar di dunia[4].

[3] Rantaian belakang dan rantaian hadapan boleh digunakan sebagai ciri kedudukan penyertaan GVC sesebuah negara. World Trade Organization mentakrifkan penyertaan belakang dalam GVC sebagai nisbah kandungan nilai ditambah asing bagi eksport kepada jumlah eksport kasar sesuatu ekonomi. Manakala penyertaan hadapan dalam GVC merangkumi nilai ditambah dalam negeri yang terkandung dalam input yang dihantar kepada ekonomi ketiga untuk pemprosesan dan eksport selanjutnya melalui rantaian bekalan.

[4] Sumber: IHS Markit

R6 Penyertaan Malaysia dalam GVC Belakang dan Hadapan

(% bahagian daripada eksport kasar)



Sumber: Trade in Value Added, Organisation for Economic Co-operation and Development

R7 Evolusi Industri E&E Malaysia

Masa Depan

Ruang perkilangan E&E sedang berkembang, apabila syarikat beralih ke aktiviti yang intensif pengetahuan, berteknologi tinggi, inovatif dan dengan nilai tambah yang lebih tinggi. Dengan adanya bekalan tenaga mahir yang canggih (contohnya dalam segmen reka bentuk litar bersepadu (IC)), Malaysia bersedia untuk beralih kepada antaranya pembangunan kenderaan berautonomi, mesin pintar dan robotik.

Semasa

Pengeluar E&E sedang meneroka potensi perniagaan yang dapat diraih daripada bidang pertumbuhan baharu seperti e-dagang, automasi, IoT dan Kecerdasan Buatan (AI) dengan mempercepat peralihan masyarakat dan industri kepada Industri 4.0.

2010an

Untuk kekal berdaya saing, kilang E&E berkembang daripada operasi sedikit barangan dalam kuantiti yang banyak kepada operasi pelbagai barangan dalam kuantiti yang sedikit. Syarikat pembikinan wafer terus membina dan mengembangkan kilang mereka di Malaysia.

1990an

Syarikat mula menubuhkan pusat reka bentuk dan pembangunan (D&D) dengan penglibatan dalam pembangunan pembungkusan semikonduktor, pembangunan proses perkilangan dan aktiviti reka bentuk.

1980an

Syarikat E&E mula mengeluarkan alat ganti dan komponen elektronik pengguna dan melakukan kerja berkaitan pemasangan.

1970an

Menarik pelaburan E&E melalui projek yang intensif pekerja. Pengilang menumpukan pada komponen E&E ringkas, bahagian-bahagian daripada semikonduktor dan produk elektrik yang dipasang sebahagiannya di Malaysia (*semi-knocked-down*, SKD).

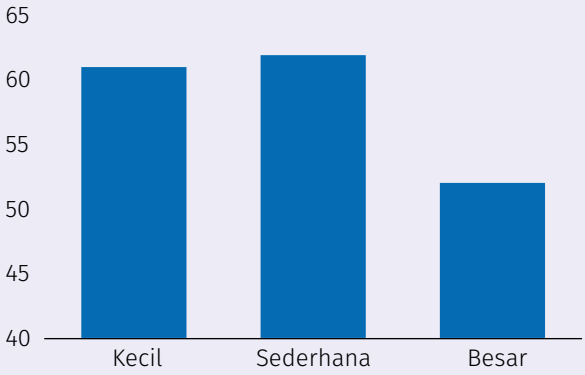
Sumber: Malaysian Investment Development Authority

(2) Keupayaan membuat penyesuaian dengan pantas membolehkan syarikat memanfaatkan permintaan luaran yang kukuh

Keupayaan perniagaan membuat penyesuaian dan ketangkasannya mengurangkan gangguan serta memenuhi permintaan global yang tinggi juga menyumbang kepada daya tahan perdagangan Malaysia. Sebagai tindak balas kepada permintaan global dan dalam negeri yang tinggi, pembuat pakaian tempatan dengan pantas berubah menjadi pengilang pakaian perlindungan diri dan pelitup muka. Syarikat penerbangan menjadikan pesawat penumpang sebagai pesawat kargo untuk mengangkut bekalan perubatan dan barangan e-dagang yang mendapat permintaan. Syarikat-syarikat, termasuk perniagaan yang lebih kecil, juga membuat penyesuaian dengan cepat untuk memindahkan operasi perniagaan mereka ke platform dalam talian (Rajah 8).

R8a **Peningkatan Penggunaan Platform Digital di Malaysia**

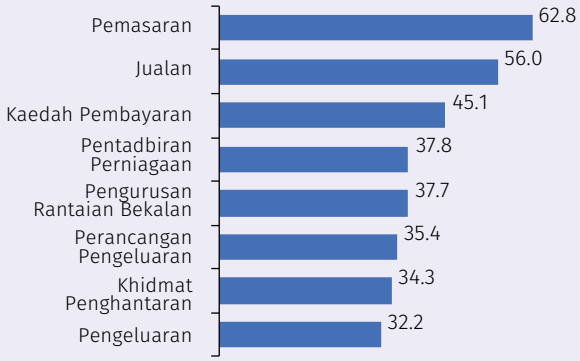
(% bahagian daripada syarikat-syarikat)



Sumber: COVID-19 Business Pulse Survey Round 1 Bank Dunia, Disember 2020

R8b **Penggunaan Platform Digital Mengikut Fungsi Perniagaan di Malaysia**

(% bahagian daripada syarikat-syarikat yang meningkatkan penggunaan platform digital)



Sumber: COVID-19 Business Pulse Survey Round 1 Bank Dunia, Disember 2020

Keupayaan syarikat membuat penyesuaian bagi menghadapi gangguan COVID-19 membuahkan hasil yang besar apabila gangguan rantaian bekalan global berlarutan melepasi tahun 2021. Syarikat-syarikat Malaysia menggunakan beberapa strategi untuk mengurangkan kesan gangguan rantaian bekalan. Strategi ini termasuk menambahkan inventori dengan membuat tempahan awal bagi menjamin bekalan serta mengembangkan keupayaan pengeluaran dengan melabur dalam loji dan jentera baharu. Di samping itu, sesetengah syarikat memilih untuk menggunakan kaedah pengangkutan alternatif, seperti kargo udara atau pengangkutan darat bagi mengelakkan kelewatan penghantaran. Syarikat-syarikat juga telah mengambil langkah proaktif untuk berunding dengan pelanggan mereka supaya menjarakkan pesanan, manakala sesetengah syarikat lain mempelbagaikan pembekal mereka.

Dasar-dasar Kerajaan juga penting dalam memastikan syarikat berjaya membuat penyesuaian dengan cepat dalam persekitaran operasi yang pantas berubah. Sepanjang pelbagai fasa Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) pada tahun 2020 dan 2021, syarikat perkilangan yang penting dalam rantaian bekalan global dibenarkan beroperasi[5] dalam keadaan prosedur operasi standard yang ketat namun praktikal. Dari aspek ini, pemahaman peringkat lapangan yang diperoleh daripada libat urus Bank Negara Malaysia (Bank) yang berterusan dengan syarikat-syarikat telah memberikan maklumat penting untuk perumusan dan campur tangan dasar. Langkah ini termasuk pengenalpastian awal kemungkinan risiko terhadap prospek ekonomi bagi merangka dasar-dasar yang lebih fleksibel, tepat pada masa dan akhirnya berkesan[6].

[5] Sebanyak 13 industri termasuk syarikat elektronik, kimia dan farmaseutikal boleh beroperasi pada kapasiti tenaga kerja sebanyak 60% semasa fasa sekatan pergerakan yang paling ketat manakala lima industri lain termasuk automotif, besi dan keluli masih boleh beroperasi pada kapasiti sebanyak 10%.

[6] Untuk analisis yang lebih terperinci tentang kepentingan pemahaman peringkat lapangan semasa pandemik, sila rujuk rencana bertajuk 'Mengukur Nadi Ekonomi Semasa Pandemik' dalam Laporan Tahunan BNM 2021.

Apa yang perlu diperhatikan? Pendorong utama yang akan membentuk perdagangan Malaysia dalam jangka sederhana serta keperluan dasar

Kejutan COVID-19 merupakan satu lagi contoh ketangkasan negara memanfaatkan lonjakan dalam permintaan global. Pengeksport produk-produk terpilih telah memperoleh manfaat yang besar daripada pelaburan mereka dalam menggantikan peralatan (*retooling*) dan mengeluarkan barisan produk baharu serta memanfaatkan kesepaduan mereka dalam GVC. Pada masa hadapan, Malaysia boleh mendapat manfaat dengan mengikuti trend mega baharu bagi memastikan negara terus berdaya saing.

(1) Pengembalian GVC ke negara asal oleh ekonomi utama

Pandemik ini telah menunjukkan bahawa kebergantungan yang berlebihan pada GVC boleh menyebabkan ekonomi semakin terdedah kepada risiko sistemik yang berpunca daripada gangguan geopolitik, alam sekitar, ekonomi dan kesihatan. Contoh yang jelas adalah kekurangan bekalan cip mikro yang mewujudkan kesan pindahan (*knock-on effects*) secara global merentas pelbagai sektor barangan tahan lama seperti automotif dan elektronik pengguna. Ekonomi utama telah mempertimbangkan malah memulakan langkah perlindungan sebagai tindak balas terhadap hal ini, termasuk pengembalian aktiviti pengeluaran ke negara asal (*reshoring*) bagi input perkilangan utama seperti cip mikro, bekalan perubatan dan makanan. Langkah ke arah ekonomi mampu diri (*self-sufficiency*) ini merupakan sebahagian daripada strategi baharu untuk memperkukuh daya tahan ekonomi bagi menghadapi gangguan bekalan global (Jadual 1).

Walau bagaimanapun, pengembalian pengeluaran perkilangan ke negara asal boleh menimbulkan risiko yang lebih tinggi serta risiko baharu terhadap pengeluaran dan kegiatan ekonomi. Menurut kajian IMF[7], tumpuan yang berlebihan telah wujud terhadap input perantaraan di negara asal. Kesannya, pengembalian ini mampu meningkatkan kelemahan terhadap gangguan melalui risiko penumpuan (*concentration risk*) yang lebih tinggi. Kajian lain oleh Bank Dunia (Chepeliev et al, 2022) menunjukkan bahawa apabila negara-negara mengembalikan pengeluaran ke negara asal, perdagangan global akan berkurang hingga 17 peratus menjelang tahun 2030, serta meninggalkan kesan buruk terhadap pendapatan dan kebajikan.

J1 Dasar pengembalian ke negara asal yang utama oleh kerajaan

Negara/Wilayah	Tindakan
Amerika Syarikat	• Merancang pelaburan persekutuan sebanyak USD52 bilion untuk peruntukan penyelidikan, reka bentuk dan perkilangan semikonduktor tempatan (2021). • Memperkenalkan undang-undang bagi mewujudkan kredit cukai untuk pelaburan yang berhubung dengan membina, mengembangkan dan menaik taraf fasiliti dan peralatan perkilangan semikonduktor di Amerika Syarikat (2021).
Kawasan Euro	• Meluluskan projek *European Battery Innovation* bernilai USD3.5 bilion untuk memberikan subsidi kepada Tesla, BMW dan syarikat-syarikat lain bagi menghasilkan bateri litium-ion di Eropah (2021).
India	• Kerajaan menawarkan subsidi sebanyak USD2.5 bilion untuk pengeluaran bateri bagi menyokong strategi "Make-In-India" (2021).
Jepun	• Memperuntukkan dana sebanyak 248.6 bilion yen (USD2.33 bilion) dalam pelan kecemasan ekonominya bagi menyokong penempatan semula aktiviti perkilangan di Jepun.

Sumber: Aliran berita, pihak berkuasa negara

[7] World Economic Outlook April 2022, Bab 4: Global Trade and Value Chains during the Pandemic.

GVC juga sukar dirungkai dan disusun semula kerana eksternalitinya yang positif dan peningkatan kecekapan bagi negara-negara yang mengambil bahagian. Syarikat telah membuat pelaburan yang besar dalam infrastruktur, perhubungan dan rangkaian yang merangkumi pembekal, pengeluar, pengguna dan masyarakat tempatan. Apabila manfaat daripada GVC terus melebihi potensi kos[8], syarikat akan berasa sukar dan berhadapan dengan kos yang tinggi untuk menghentikan pelaburan ini atau beralih kepada mod alternatif. Kajian telah menunjukkan bahawa semasa krisis COVID-19, hubungan perdagangan yang kukuh sepanjang rantaian nilai telah membantu mengurangkan kesan kejutan ekonomi. Espitia et al. (2021) menunjukkan bahawa prestasi eksport sektor yang bersepadu dalam GVC kurang mendapat kesan negatif berbanding dengan sektor yang bergantung terutamanya pada input dalam negeri. Melalui penglibatan dalam GVC, syarikat memperoleh manfaat daripada kepelbagaian yang lebih besar serta kurang terdedah pada kejutan dalam negeri.

Kepelbagaian terus menjadi strategi utama untuk mengurangkan risiko. Bagi mempertingkatkan daya tahan perdagangan, masyarakat global akan mendapat manfaat yang lebih baik dengan memberikan tumpuan pada pengurusan risiko yang lebih mantap dalam perdagangan global berbanding dengan menggalakkan langkah-langkah perlindungan (*protectionist measures*). Contohnya, GVC yang lebih pelbagai boleh meningkatkan kebolehgantian input, meningkatkan kecekapan pengeluaran dan logistik serta mengurangkan kebergantungan terhadap permintaan daripada ekonomi tertentu. Bagi memperkukuh kecekapan logistik dan pengeluaran, syarikat juga boleh mengubah proses pengeluaran supaya input yang disediakan oleh pembekal yang berbeza merentas kedudukan geografi dapat ditukar ganti dengan lebih mudah. Tesla membuat konfigurasi semula pada perisiannya supaya mereka boleh menggunakan cip yang kurang terjejas oleh kekurangan semikonduktor. IMF (2022) menganggarkan bahawa kebolehgantian produk yang lebih besar mampu mengurangkan kesan ekonomi sebanyak kira-kira empat per lima di negara penerima apabila berlakunya gangguan bekalan di negara pembekal yang besar.

Satu daripada cara untuk mempertingkatkan kepelbagaian adalah dengan meneroka peluang perjanjian perdagangan baharu dengan rakan kongsi strategik terpilih[9]. Tindakan ini akan membuka peluang baharu kepada syarikat Malaysia seperti yang digariskan dalam Rangka Tindakan Perdagangan Nasional 2022-2025. Salah satu trend global yang dikenal pasti dalam Rangka Tindakan tersebut adalah pertumbuhan penduduk yang pesat di benua Afrika, yang buat masa ini hanya mencakupi 2.5% daripada eksport Malaysia.

Akhirnya, usaha untuk mengukuhkan kedudukan Malaysia perlu dijadikan tumpuan utama memandangkan persaingan yang sengit dalam kalangan peserta GVC. Malaysia perlu beralih daripada kebergantungan terhadap pengeluaran kos rendah kepada aktiviti nilai ditambah yang lebih tinggi. Faktor daya tahan seperti logistik, pengurusan inventori dan akses kepada input boleh ganti serta tenaga kerja yang mahir dan fleksibel akan menjadi elemen penting dalam usaha memacu kelebihan daya saing negara. Pelaburan berkualiti yang sejajar dengan Aspirasi Pelaburan Nasional (National Investment Aspirations, NIA) berupaya memperdalam sumbangan Malaysia yang juga akan meningkatkan kompleksiti ekonomi, meluaskan hubungan dalam negeri, membangunkan kelompok ekonomi baharu, mewujudkan pekerjaan bernilai tinggi dan meningkatkan rangkuman. Selain itu, dengan menyasarkan sektor yang didorong oleh ilmu pengetahuan, intensif teknologi dan rendah karbon, pelaburan ini akan menggalakkan R&D dan inovasi, lantas menghasilkan kepelbagaian secara mendatar dan hiliran menjadi produk eksport yang lebih kompleks. Dorongan ini juga khususnya relevan kepada sektor minyak sawit, yang mempunyai potensi besar untuk maju ke arah segmen hiliran nilai ditambah yang lebih tinggi seperti agrokimia dan produk makanan[10].

---

[8] Dalam 'Global value chains: Efficiency and risks in the context of COVID-19', OECD (2021) menggunakan model perdagangan *computable general equilibrium* (CGE) dan mendapati bahawa kebanyakan ekonomi lebih mendapat manfaat apabila saling berhubung kait melalui GVC berbanding dengan rejim tempatan dari segi kecekapan dan tahap mudah terjejas terhadap kejutan.

[9] Malaysia telah memeterai beberapa Perjanjian Perdagangan Bebas dua hala dan pelbagai hala. Ratifikasi terkini ialah Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) pada 18 Mac 2022.

[10] Rencana "Inovasi Malaysia: Ke Arah Pertumbuhan Masa Hadapan Berkualiti Tinggi Selepas Pandemik" dalam Tinjauan Ekonomi dan Monetari BNM 2020 membincangkan tentang usaha mempercepat aktiviti minyak sawit hiliran merupakan salah satu faktor penting untuk mengukuhkan lagi kedudukan Malaysia selepas pandemik.

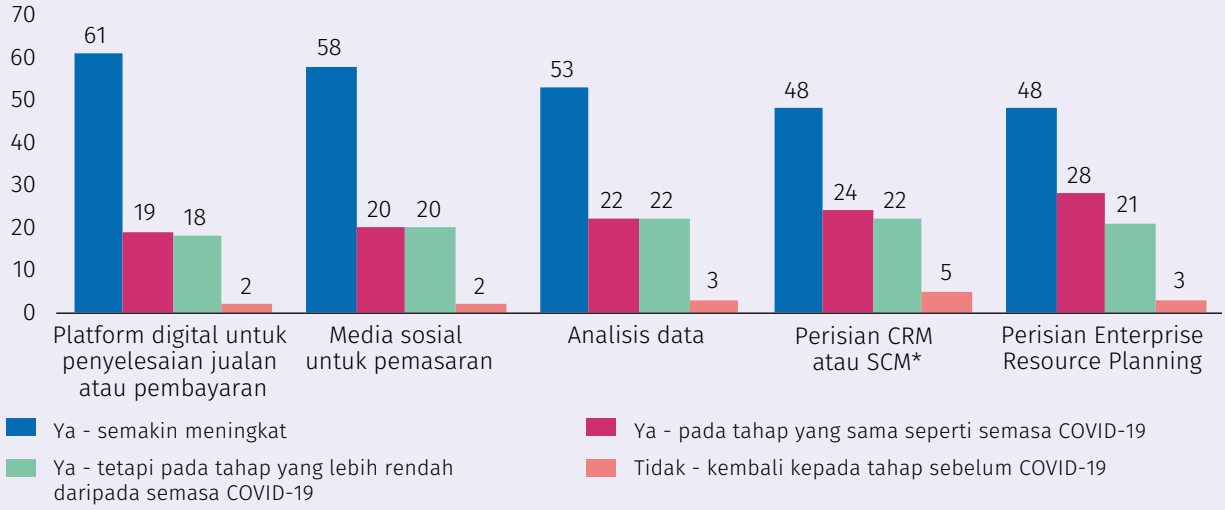
(2) Perkhidmatan teknologi dan digital memberikan peluang besar untuk sumber pertumbuhan dan eksport pada masa hadapan

Penggunaan pendigitalan dan e-dagang oleh syarikat melonjak semasa pandemik, termasuk dalam kalangan perusahaan yang lebih kecil. Penggunaan platform dalam talian berkemungkinan menjadi trend yang berterusan (Rajah 9). Automasi proses perindustrian membolehkan syarikat memenuhi keperluan pengurangan interaksi secara bersemuka (*low touch*) serta keperluan penjarakan fizikal dan pada masa yang sama memastikan kesinambungan pengeluaran. Sebagai contoh, melalui keupayaan pemantauan jarak jauh, jurutera di Malaysia dapat memberikan panduan kepada kakitangan di Beaumont, Texas, untuk penutupan fasilitinya secara teratur sebelum terjejas akibat Taufan Laura pada bulan Ogos 2020 (Greenfield, 2021). Selain itu, penggunaan teknologi digital seperti Objek Rangkaian Internet (Internet of Things, IoT) dan pengkomputeran awan telah menjadi norma baharu. Selain pengeluaran, teknologi juga digunakan dalam jualan dan pemasaran, kaedah pembayaran, pengurusan rantaian bekalan dan perancangan pengeluaran. Keadaan ini juga bermaksud wujudnya peluang yang lebih besar bagi perusahaan kecil dan sederhana (PKS) untuk menyertai GVC[11].

Penerapan teknologi baharu ke dalam GVC dapat meningkatkan kecekapan sambil menyediakan peluang pertumbuhan yang baharu. Sebagai contoh, teknologi blok rantai semakin banyak digunakan untuk merekodkan transaksi dalam logistik perkapalan, sekali gus meningkatkan kecekapan birokrasi. Melalui langkah automasi borang dan bil muatan[12], proses pentadbiran serta prosedur dan pelepasan kastam dapat dipercepat. Yang penting, tindakan ini dapat meminimumkan kesilapan dan kelewatan serta mengurangkan ketirisan hasil bagi Kerajaan. Baru-baru ini, Jabatan Kastam Diraja Malaysia dilaporkan telah mula menggunakan platform penyelesaian berasaskan blok rantai, 'TradeLens' di Malaysia bagi memodenkan proses penghantaran. Perkembangan ini dapat mempertingkatkan ketelusan, mempergiatkan aktiviti perdagangan yang cekap dan meningkatkan kepuasan pelanggan[13].

R9 Jangkaan Penggunaan Teknologi Digital Selepas Pandemik di Malaysia

(% bahagian daripada syarikat-syarikat yang memulakan atau meningkatkan penggunaan teknologi)



* *CRM = *customer relationship management*; SCM = *supply chain management*

Sumber: COVID-19 Business Pulse Survey Round 4 Bank Dunia, Mac 2022

[11] Syarikat yang menerapkan pendigitalan menggunakan Internet berkelajuan tinggi dan menggunakan laman sesawang adalah 6–10 peratus lebih berkemungkinan untuk menyertai GVC (Gopalan, Reddy dan Sasidharan, 2022).

[12] Bil muatan ialah dokumen yang dikeluarkan oleh penghantar sebagai perakuan penerimaan kargo untuk penghantaran.

[13] News Straits Times (2020)

Dasar yang menggalakkan pendigitalan seperti yang digariskan dalam inisiatif 'MyDigital' akan membolehkan lebih banyak peserta tempatan menyertai GVC, khususnya perusahaan mikro, kecil dan sederhana (PMKS). Sebagai pelengkap kepada dasar ini, tenaga kerja yang berkemahiran tinggi dan sedia mahir digital (*digital-ready*) diperlukan bagi membekalkan tenaga mahir yang diperlukan oleh syarikat untuk mendigitalkan operasi mereka dan meningkatkan produktiviti. Oleh itu, syarikat, institusi pendidikan dan Kerajaan perlu bekerjasama untuk menyediakan bekalan tenaga kerja berkemahiran tinggi yang bersedia memasuki pasaran pekerjaan.[14]
Di Norway, rakan kerjasama sosial menjadi ahli luar bagi lembaga pentadbir institusi pengajian tinggi tempatannya (OECD, 2019). Langkah ini membolehkan rakan kerjasama sosial yang memiliki hubungan rapat dengan pasaran pekerja memberikan sumbangan kepada strategi institusi untuk aktiviti pendidikan dan penyelidikan. Penang Skills Development Centre (PSDC) yang diterajui oleh industri Malaysia telah menunjukkan pencapaian yang membanggakan dalam usaha memberikan latihan dan membangunkan tenaga kerja berkemahiran tinggi terutamanya untuk industri E&E. Inisiatif tiga pihak ini yang menghimpunkan industri, Kerajaan dan ahli-ahli akademik termasuk institusi politeknik wajar diikuti oleh industri lain bagi melahirkan tenaga kerja yang serba tahu digital (*digital-savvy*) serta bersedia menghadapi masa hadapan lantas membolehkan Malaysia melaksanakan aktiviti yang lebih kompleks dan mempunyai nilai ditambah yang lebih tinggi.

(3) Menjadikan perdagangan lebih hijau dan lestari pada masa hadapan

Era selepas pandemik juga mewujudkan peluang untuk mempercepat peralihan ke arah agenda hijau dan kelestarian. Ketika pandemik mendedahkan kelemahan ekonomi global, terdapat tumpuan yang lebih besar untuk 'membina semula dengan lebih baik' melalui langkah merintis jalan ke arah pemulihan yang lebih hijau dan lestari. Dalam sektor automotif, lebih banyak negara beralih ke arah kenderaan cekap tenaga (*energy efficient vehicles*, EEV) seperti kereta hibrid dan kenderaan elektrik (*electric vehicles*, EV). Pada tahun 2021, jualan global EV meningkat sekali ganda berbanding dengan tahun sebelumnya kepada rekod baharu sebanyak 6.6 juta (International Energy Agency, 2022). Tambahan pula, permintaan terhadap teknologi hijau seperti panel solar, kenderaan elektrik dan bateri litium telah mencatatkan peningkatan yang kukuh. Pada tahun 2021, penambahan kapasiti elektrik boleh diperbaharui meningkat secara global sebanyak 6%, mencapai rekod tertinggi sebanyak 295 gigawatt (GW) dan dijangka meningkat lebih 8% pada tahun 2022. Fotovolta solar diunjurkan mencakupi 60% daripada peningkatan kapasiti boleh diperbaharui global untuk tahun ini, iaitu peningkatan sebanyak 25% daripada tahun sebelumnya (International Energy Agency, 2022). Peningkatan dalam permintaan terhadap sumber tenaga yang lebih bersih juga menunjukkan peluang pasaran baharu untuk eksport biobahan api (*biofuel*). Perkembangan ini mewujudkan peluang kepada Malaysia untuk beralih ke arah mengeksport lebih banyak tenaga boleh diperbaharui.

Oleh itu, penekanan yang lebih besar terhadap pematuhan dasar hijau dan kelestarian diperlukan di seluruh industri pengeksport dengan matlamat persekitaran, sosial dan tadbir urus (*environmental, social and governance*, ESG) yang jelas serta hasil yang boleh diukur pada masa hadapan. Bagi menggalakkan peralihan PKS kepada amalan rendah karbon, Bank telah menyediakan Kemudahan Peralihan Rendah Karbon (Low Carbon Transition Facility, LCTF). Pelaksanaan dasar Perolehan Hijau Kerajaan dan penyediaan pembiayaan alternatif seperti sukuk hijau juga merupakan perkembangan yang menggalakkan. Lebih daripada itu, peningkatan penyelarasan antara agensi diperlukan bagi menarik pelaburan ke dalam industri rendah karbon. Langkah-langkah untuk meningkatkan kapasiti eksport serta strategi penjenamaan dan promosi untuk produk hijau ini juga penting. Sebagai contoh, produk minyak sawit dalam segmen hiliran yang mempromosikan minyak sawit mentah yang diperakui RSPO boleh meluaskan peluang untuk memasuki pasaran global bagi produk yang lestari. Tambahan pula, dasar yang berkesan termasuk insentif bersasar juga boleh menggalakkan perniagaan dan pengeksport untuk menerapkan amalan hijau. Sehubungan dengan itu, pelaksanaan dasar perlu disesuaikan dengan baik bagi melaraskan matlamat ESG dengan tahap risiko ESG yang berbeza untuk sektor eksport yang berlainan. Secara keseluruhan, usaha ini seharusnya dapat meningkatkan daya saing perdagangan Malaysia.

[14] Untuk maklumat lanjut, sila rujuk Rencana dalam Tinjauan Ekonomi dan Monetari 2020 BNM yang bertajuk "Penyusunan Semula yang Menyeluruh: Isu Struktur Pasaran Pekerja dalam Dunia Pasca-COVID-19".

Kesimpulan

Perdagangan Malaysia telah pulih dengan pantas pada tahun 2021 sejak parasnya yang terendah pada suku kedua tahun 2020. Pemulihan ini disokong oleh permintaan luaran yang kukuh terhadap barangan. Malaysia telah berupaya menghadapi kesan gangguan rantaian bekalan global dengan baik, berikutan struktur eksport negara yang pelbagai dan keupayaan syarikat membuat penyesuaian serta sokongan daripada langkah-langkah dasar. Walau bagaimanapun, iklim perdagangan global selepas pandemik memberikan cabaran dan peluang pertumbuhan baharu kepada Malaysia. Keutamaan terhadap pelaksanaan dasar yang mengukuhkan daya tahan perdagangan akan menjadi sangat penting bagi Malaysia kerana eksport merupakan pemacu pertumbuhan utama ekonomi negara. Dasar yang memberikan tumpuan pada kelestarian, teknologi, inovasi dan rangkuman akan menjadi asas utama pertumbuhan yang lebih mampan. Kerajaan memainkan peranan penting terutamanya mengenai hala tuju strategik dan keupayaan pentadbiran untuk melaksanakan pembaharuan struktur yang penting. Pembaharuan ini termasuk menggiatkan semula pelaburan berkualiti melalui NIA, pendigitalan ekonomi, mewujudkan tenaga kerja berkemahiran tinggi dan bersedia menghadapi masa hadapan serta meningkatkan daya saing perdagangan dan akses kepada pasaran (Rajah 10).

R10 Dasar Sedia Ada yang Mampu Memperkukuh Daya Tahan Perdagangan Malaysia



Sumber: EPU, MITI, MATRADE, Bank Negara Malaysia

Rujukan:

ASEAN+3 Macroeconomic Research Office (2021). *ASEAN+3 Regional Economic Outlook 2021.*

Bank Negara Malaysia (2021), *Inovasi Malaysia: Ke Arah Pertumbuhan Masa Hadapan Berkualiti Tinggi Selepas Pandemik*, Rencana Tinjauan Ekonomi dan Monetari 2020.

Chepeliev, M., Maliszewska, M., Osorio-Rodarte, I., Seara E Pereira, M., Van Der Mensbrugghe, D. (2022). *Pandemic Climate Mitigation, and Reshoring: Impacts of a Changing Global Economy on Trade, Incomes,and Poverty,* Policy Research Working Paper Series 9955, Bank Dunia.

Deere Birkbeck, C. (2021). *Greening International Trade: Pathways Forward*. Global Governance Centre and the Forum on Trade, Environment & the SDGs (TESS): Geneva.

Espitia, A., Mattoo, A., Rocha, N., Ruta, M., Winkler, D. (2021). *Pandemic Trade: Covid-19, Remote Work and Global Value Chains*, Policy Research Working Paper No. 9508. Bank Dunia.

Greenfield, D. (2021). "*How COVID-19 Pushed ExxonMobil's Automation Technology Limits*." Automation World, 4 May 2021. https://www.automationworld.com/process/plant-maintenance/article/21307285/how-covid19-pushed-exxonmobils-automation-technology-limits#next-slide

Gopalan, S., Reddy, K., & Sasidharan, S. (2022). "*Does digitalization spur global value chain participation? Firm-level evidence from emerging markets*", Information Economics and Policy (Volume 59), 2022.

International Energy Agency (2022). *Renewable Energy Market Update: Outlook for 2022 and 2023.*

International Energy Agency (2022). *Global EV Outlook 2022: Securing supplies for an electric future.*

Tabung Kewangan Antarabangsa (2021). *External Sector Report 2021: Divergent Recoveries and Global Imbalances.*

Tabung Kewangan Antarabangsa (2022). *World Economic Outlook: War Sets Back the Global Recovery*. Washington, DC, April.

Kuriakose, S., Tran, T., Kong, K., Hebous, S. (2022). "*Impacts of COVID-19 on Firms in Malaysia: Results from the 4th Round of COVID-19 Business Pulse Survey*". Bank Dunia.

Kuriakose, S., Tran, T. (2020). "*Impacts of COVID-19 on Firms in Malaysia: Results from the 1st Round of COVID-19 Business Pulse Survey*". Bank Dunia.

Lan, T, Malacrino D, Mohommad A, Presbitero A, Sher G (2022). "*Shocks, International trade, and diversification: Lessons from the pandemic*", VxEU.org, 11 Mei 2022.

Lee, C. (2020). *Global Value Chains and Premature Deindustrialisation in Malaysia, ISEAS Economics Working Paper*, Disember 2020.

Malaysia External Trade Development Corporation (2021). *Rangka Tindakan Perdagangan Nasional 2021-2025*.

Malaysian Investment Development Authority (2021). *Malaysia's E&E Industry*. https://www.mida.gov.my/wp-content/uploads/2020/12/E_E-High-Res-FInal-2021.pdf

Mezzadri, A. & Ruwanpura, K. N. (2020). "*How Asia's Clothing Factories Switched to Making PPE – But Sweatshop Problems Live On*", The Conversation, 29 Jun 2020.

New Straits Times (2020). "*Royal Malaysian Customs Department adopts IBM, Maersk's TradeLens blockchain*", New Straits Times, 5 Oktober 2020. https://www.nst.com.my/business/2020/10/629799/royal-malaysian-customs-department-adopts-ibm-maersks-tradelens-blockchain

The Organization for Economic Cooperation and Development (2019). *OECD Economic Surveys: Malaysia 2019, OECD Publishing*, Paris. https://doi.org/10.1787/eaaa4190-en.

The Organization for Economic Cooperation and Development (2021). *Efficiency and Risks in the Context of COVID-19*.

The Organization for Economic Cooperation and Development (2022). *International trade during the COVID-19 pandemic: Big shifts and uncertainty*.

United Nations Conference on Trade and Development (2020). *Transforming Trade and Development in a Fractured, Post-Pandemic World*.

United Nations Conference on Trade and Development (2021). *Trade and Development Report 2021: From Recovery to Resilience: The Development Dimension*.

World Trade Organization (2021). *World Trade Report 2021*.

Halaman sengaja dikosongkan.